

Handlingsplan for velferdsteknologi

2018–2022

STAVANGER KOMMUNE

Handlingsplan for velferdsteknologi 2018–2022

BYSTYRET BEHANDLET SAK 6/19 I MØTE 14.01.2019 OG FATTET FØLGENDE FLERTALLSVEDTAK:

1. Handlingsplan for velferdsteknologi 2018-2022 vedtas.
2. Nødvendige økonomiske ressurser til gjennomføring av handlingsplanen vurderes i forbindelse med behandling av Handling- og økonomiplan 2019-2022.
3. Før Velferdsteknologi innføres er det viktig at man på forhånd har vist at det medfører bedre tjenester for brukerne, og gir økonomiske innsparing som gjør at innføringen er hensiktsmessig
4. Utprøving av robotarmer for hjelp med drikke og spising kan være en stor inngripen i den enkelte brukes liv, det forutsetter derfor at dette tiltaket må baseres på frivillighet.
5. Tiltak knyttet til innsatsområdene gjelder fram til Nye Stavanger etableres i 2020. Ny tiltaksmatrise utarbeides etter kommunesammenslåingen.

Innhold

1. Bakgrunn og føringer.....	2
1.1. Ansvar og regelverk	3
1.2. Nasjonale føringer	5
1.3. Lokale planer og føringer.....	6
1.3.1. Planer	6
1.3.2. Leve Hele Livet	6
1.3.3 Relevante fagspesifikke handlingsplaner innen Helse og velferd	7
1.3.4. Anskaffelsesstrategi for Stavanger kommune	7
1.3.5. Digitaliserings- og IKT-strategi	7
1.3.6. Smartbyen Stavanger	7
1.4. Kunnskapsgrunnlag.....	8
1.5. Forekomst og framskrivinger.....	9
2. Hovedmål og veikart for implementering av velferdsteknologi	10
2.1. Hovedmål og målgruppe	10
2.2. Hvordan skal vi nå målet?.....	11
3. Utfordringer, mål og tiltak ved implementering av velferdsteknologi	13
3.1. Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger fører til flere varsler og alarmer	13
3.2. Manglende integrasjon med fagsystem	13
3.3. Mange ulike systemer som krever egen administrering	14
3.4. Intern samhandling på tvers av organisatoriske områder	15
3.5. Innsatsområder.....	17
3.5.1. Trygghetsskapende- og mestringsteknologier	18
Iverksatte løsninger:	18
Mål og tiltak for bruk av mestrings- og trygghetsskapende teknologier	19
3.5.2. Utrednings- og behandlingsteknologier	20
Iverksatte løsninger:	20
Mål og tiltak for bruk av utredning- og behandlingsteknologier.....	21
3.5.3. Aktiviseringsteknologier	22
Iverksatte løsninger:	22
Mål og tiltak for bruk av aktiviseringsteknologier	22
3.6. Forskning og utvikling	23
4. Vedlegg	24
4.1. Tiltaksmatrise for perioden 2018 – 2019	24

1. Bakgrunn og føringer

Det er et nasjonalt helsepolitisk mål at velferdsteknologi er integrert i helse- og velferdstjenestene i de fleste norske kommuner innen 2020.

Antall personer som trenger helse- og velferdstjenester øker, det blir vanskeligere å rekruttere tilstrekkelig helsepersonell og kommunenes bæreevne vil komme under press.

Bruk av velferdsteknologi er et av flere tiltak for å møte utfordringene innenfor helse- og velferdstjenestene både på kort og lang sikt.

Stavanger kommune utarbeidet i 2013 *Strategi for implementering av velferdsteknologi for perioden 2014-2017*. Høsten 2016 behandlet Kommunalstyret for levekår sak 75/16 *Statusrapport for velferdsteknologi*.

Det ble i saken besluttet at:

- strategien skal følges opp av en konkret handlingsplan med delmål, tiltak og resultatmål slik at flere brukere blir selvstendige, trygge og aktive
- fokusområdene bør være de samme som de Helsedirektoratet anbefaler
- tiltakene i handlingsplanen skal gjelde teknologiske løsninger til brukere og ikke teknologi knyttet til ansattes digitale arbeidsflyt

Stavanger kommune legger til grunn NOU 2011:11 *Innovasjon i omsorg* sin definisjon av velferdsteknologi:

«Med velferdsteknologi menes først og fremst teknologisk assistanse som bidrar til økt trygghet, sikkerhet, sosial deltakelse, mobilitet og fysisk og kulturell aktivitet, og styrker den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom og sosial, psykisk eller fysisk nedsatt funksjonsevne».

Visjonen for kommunens satsing på velferdsteknologi er: **Selvstendig, trygg og aktiv.**

Målet er at velferdsteknologi er en integrert del av kommunes tjenestetilbud for å bidra til en tryggere, mer aktiv og selvstendig hverdag for innbyggere i Stavanger med behov for helse- og velferdstjenester.

Bruk av velferdsteknologiske løsninger er ikke avgrenset til bestemte diagnoser, funksjonsnivå eller aldersgrupper. I planperioden vil innbyggere som bor hjemme prioriteres.

Bruk av velferdsteknologi åpner flere mulighetsrom. Det kan gi mennesker økt mulighet til å mestre eget liv og helse, motvirke ensomhet og bidra til at flere kan bo lenger hjemme med nedsatt funksjonsevne. Det forventes at velferdsteknologi vil bedre kvalitet på tjenestene og gi samfunnsøkonomiske gevinster.

Mål og tiltak i handlingsplanen fokuserer på å ta i bruk utviklet teknologi/løsninger som bidrar til forbedring av de mest sentrale og ressurskrevende helse- og velferdstjenestene hvor gevinstpotensialet både for brukerne og kommuneøkonomien er størst. I tillegg skal planen sette organisasjonen i stand til å håndtere bruk av nye løsninger. Implementering av teknologi forutsetter betydelige organisatoriske grep, for å nå målet om at velferdsteknologi er en del av kommunens tjenestetilbud. Løsning av overordnede problemstillinger vil være en forutsetning for å lykkes med implementeringen. Utvikling av ny teknologi/løsninger vil derfor ikke være det primære fokuset. Samtidig vil deltakelse og utprøving av nye løsninger som utvikles i regi av innovasjonspartnerskapet ivareta dette.

I temaplanen for helse- og velferdstjenester (utarbeides 2018) er ett av innsatsområdene velferdsteknologi, digitalisering og hjelpemidler. Strategi for velferdsteknologi for perioden 2014-2017 utgår som selvstendig plandokument, og handlingsplanen erstatter den med konkrete mål og tiltak på dette området. Handlingsplanen forankres i temaplanen for helse- og velferdstjenester.

Direktør for Helse og velferd er ansvarlig for gjennomføring av handlingsplanen. Avdeling for velferdsteknologi, ved Helsehuset, har ansvar for at tiltakene blir implementert i samhandling med aktuelle virksomheter.

1.1. Ansvar og regelverk

Bruk av velferdsteknologi krever at kommunen tar ansvar og følger gjeldende lovverk, ivaretar informasjonssikkerheten, foretar etiske vurderinger og sikrer at det settes krav til teknologien og driften av denne.

I sak 75/16 ble det vedtatt et endringsforslag som presiserte at det ved innføring av velferdsteknologiske løsninger forutsettes at gjeldende personvern og informasjonssikkerhet er tilstrekkelig ivaretatt.

Følge gjeldende lovverk og ivareta informasjonssikkerheten

Stavanger kommune følger alle lover, forskrifter og krav knyttet til informasjonssikkerhet i offentlig sektor. Sikkerhet og personvern er ett av innsatsområdene i Stavanger kommunes IKT strategi.

Personvernombudet i Stavanger kommune bistår med vurdering av personvern og informasjonssikkerhet ved innføring av nye velferdsteknologiske løsninger når det er behov for det.

EUs forordning for personvernet blir norsk lov etter juli 2018. Dette innebærer nye regler for personvern, som gir virksomhetene nye plikter, og enkeltpersoner nye rettigheter.

Norm for informasjonssikkerhet har som formål å bidra til tilfredsstillende informasjonssikkerhet i helsesektoren. Den er basert på personvern og helselovgivningens krav til å etablere tilfredsstillende informasjonssikkerhet for systemer som inneholder helse- og personopplysninger.

Etiske vurderinger

Velferdsteknologi som blir brukt som erstatning for bistand fra helsepersonell reiser flere etiske spørsmål. Det må legges til rette for å drøfte de etiske dilemma som ansatte vil møte i valg av teknologi framfor menneskelige ressurser.

Når velferdsteknologiske løsninger tas i bruk er det viktig å gjennomføre en grundig kartlegging for å sikre at løsningen ivaretar brukes behov og støtter brukers livskvalitet og mestringsevne. Brukermedvirkning og medbestemmelse er grunnleggende premisser og er høyt prioritert for å ivareta brukers integritet og verdighet.

Sette krav til teknologi og sikker drift av denne

Ved anskaffelse av ny teknologi/løsninger må kommunen ta ansvar for at følgende prinsipper ivaretas:

- Integrasjon til eksisterende systemer. Særlig integrasjon til pasientjournalssystemet er viktig
- Brukervennlige løsninger for bruk av teknologien og administreringen av denne
- Robuste løsninger
- Løsninger som er universelt utformet
- Sikker drift av løsningen, både teknisk drift og mottak av alarmer

1.2. Nasjonale føringer

Nasjonale styringsdokumenter som er retningsgivende for kommunes handlingsplan:

NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg

Med bakgrunn i St meld nr 7 (2008-2009) *Et nyskapende og bærekraftig Norge*, foreslås det nye innovative grep og løsninger for å møte framtidens omsorgsutfordringer, med vekt på ny teknologi, arkitektur og nye boformer, brukerinnflytelse og egenmestring, samt forskning og utvikling

Meld. St. 29 (2012-2013) Morgendagens omsorg

Meldingen anbefaler at det etableres en nasjonal satsing på velferdsteknologi gjennom et velferdsteknologisk innovasjonsprogram. Programmet vil bestå av innsatsingsområder som etablering av åpne standarder, utvikling og utprøving av løsninger, kunnskapsgenerering og spredning, utvikling av gode modeller for innføring og bruk samt kompetanseheving

Velferdsteknologi (2012)

Fagrapporten gir anbefalinger om målsetninger, satsingsområder og tiltak for hvordan velferdsteknologi kan brukes for å være nyttig for befolkningen og kommunene. Rapporten gir også anbefalinger angående lovregulering av teknologibruk i helse- og omsorgstjenesten

Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste - nærhet og helhet

Meldingen inneholder forslag til hvordan kommunal helse- og omsorgstjeneste kan utvikle seg for å møte dagens og fremtidens utfordringer. Forslagene omhandler tiltak som skal legge til rette for en flerfaglig og helhetlig kommunal helse- og omsorgstjeneste, med god kvalitet og kompetanse

Omsorg 2020: Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 er plan som omfatter prioriterte områder i regjeringsplattformen, med tiltak for å styrke kvaliteten og kompetansen i omsorgstjenestene, samtidig som den følger opp Stortingets behandling av Meld. St. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg, jf. Innst. 447 (2012–2103)

Nasjonalt velferdsteknologiprogram

Nasjonalt velferdsteknologiprogram er et samarbeid mellom Direktoratet for e-helse, Helsedirektoratet og kommunesektorens organisasjon (KS). Stavanger kommune var med som deltaker fra oppstart av programmet fram til utgangen av 2017.

Hovedfokuset i programmet er at flere kommuner skal ta i bruk velferdsteknologiske løsninger som kan bidra til økt trygghet og mestring slik at mennesker, uavhengig av alder og diagnose, kan bli boende lengst mulig hjemme til tross for funksjonssvikt.

Et av innsatsområdene i programmet er standardisering av løsninger. I Helsedirektoratets rapport *IS-2200 Anbefaling på valg av standarder/rammeverk for velferdsteknologi* anbefales det å ta i bruk eksisterende internasjonalt rammeverk for å sikre felles standard og arkitektur for velferdsteknologiske løsninger og videre utvikling innenfor området.

1.3. Lokale planer og føringer

1.3.1. Planer

Kommuneplan for Stavanger 2014-2029 viser kommunens overordnede verdier og visjoner.

I planen, under hovedmål «Gode liv for alle – levekår», står det at kommunen skal ta i bruk velferdsteknologi for å styrke den enkeltes evne til å klare seg selv.

Handlings- og økonomiplanen 2017-2020 er et styringsverktøy som presiserer at kommunen vil være avhengig av at velferdsteknologi blir en integrert del av helse- og omsorgstjenestene for å ivareta behovet til et økende antall personer med behov for hjelp.

Det skal utarbeides en Temaplan for helse- og velferdsområdet som skal gi overordnede føringer for utviklingen innen området i årene fremover. Det er vedtatt at Temaplanen skal ha åtte innsatsområder, der *velferdsteknologi*, *digitalisering* og *hjelpemidler* er ett av områdene.

1.3.2. Leve Hele Livet

Stavanger kommune har som mål at flest mulig har et aktivt liv og klarer seg selv best mulig. Leve HELE LIVET skal bidra til at innbyggere gjennom forebygging, rehabilitering, teknologi og sosiale nettverk klarer seg selv i stedet for å bli passive mottakere av hjelp og pleie.

Det er en positiv utvikling i befolkningen hvor flere lever lengre, og flere overlever sykdom og skade. Stavanger kommune ønsker at helse- og

omsorgstjenestene skal bidra til at den enkelte innbygger har et aktivt og meningsfullt liv hele livet. Velferdsteknologi er ett av virkemidlene for å oppnå dette.

1.3.3 Relevante fagspesifikke handlingsplaner innen Helse og velferd

Bruk av velferdsteknologi er aktuelt for alle brukergrupper uavhengig av diagnose og alder, og må sees i sammenheng med pågående arbeid og tjenesteutvikling innen definerte fagområder med følgende planer:

- Boligsosial handlingsplan 2014-2017 (ny plan kommer i 2018)
- Plan for psykisk helsearbeid 2014-2017 (ny plan kommer i 2018)
- Ruspolitisk handlingsplan 2014-2017 (ny plan kommer i 2018)
- Plan for personer med utviklingshemming 2015-2018
- Demensplan 2016-2020

1.3.4. Anskaffelsesstrategi for Stavanger kommune

Anskaffelsesstrategien er en av kommunens overordnede strategier og bestemmer veivalg og satsninger innen anskaffelsesområdet. Strategien er konkretisert i en egen handlingsplan. Anskaffelsesregelverket inneholder klare krav om hvordan offentlige oppdragsgivere skal gjennomføre sine anskaffelser.

Anskaffelsesstrategiens mål er at kommunens anskaffelser skal være økonomisk gode, innovative og skape tillit til Stavanger kommune som innkjøper. Dette gir føringer for anskaffelsesprosessen av velferdsteknologi.

1.3.5. Digitaliserings- og IKT-strategi

Strategiene fungerer som retningsgivende styringsdokument for alt digitaliserings- og IKT-arbeid i Stavanger kommune. IKT-strategien er en operasjonalisering av retningslinjene fra digitaliseringsstrategien.

Digitaliseringsstrategien er gjeldende frem til 2029 og rulleres hvert 4. år. IKT-strategien rulleres hvert annet år og ble sist vedtatt i januar 2018.

Handlingsplan for velferdsteknologi er en del av digitaliseringsarbeidet i tjenesteområdet helse og velferd, og følger føringene i digitaliserings- og IKT-strategien.

1.3.6. Smartbyen Stavanger

Smartby-satsingen handler om hvordan Stavanger som region kan bli smartere. Bruk av ny teknologi, samarbeid mellom offentlige aktører, næringsliv og akademia, samt innbyggerinvolvering er sentrale drivere i smartby-arbeidet.

Fem temaer er valgt som satsingsområder:

- helse og velferd
- utdanning og kunnskap
- energi, klima og miljø
- urban kunst
- styring og demokrati

Innen helse og velferd skal Stavanger utvikle teknologi og tjenester som fremmer sosial utjevning og som bidrar til at flest mulig har et aktivt liv og klarer seg selv på best mulig måte. Satsingen skal fokusere på teknologiens rolle. Dette skal gjøre Stavanger ledende i Norden på hverdagsmestring og velferdsløsninger. Dette bør koordineres med innsatsen innen helse og velferd slik at en oppnår synergieffekter på tvers av områder.

1.4. Kunnskapsgrunnlag

Stavanger kommune har gjennom deltakelse i Nasjonalt velferdsteknologiprogram vært med på å utvikle kunnskap og verktøy som gjør det mulig for alle kommuner å sette i gang nødvendige endringsprosesser for å ta i bruk velferdsteknologi.

Gevinstrealisering er benyttet som metode i programmet. Helsedirektoratet har publisert to gevinstrealiseringsrapporter hvor de anbefaler konkrete velferdsteknologiske løsninger som kommunene bør ta i bruk.

Første gevinstrealiseringsrapport (12/2016) anbefalte:

1. Varslings- og lokaliseringsteknologi (GPS)
2. Elektronisk medisineringsstøtte
3. Elektroniske dørlåser (e-lås)

Andre gevinstrealiseringsrapport (01/2017) anbefalte:

1. Digitalt tilsyn
2. Oppgraderte sykesignalanlegg/pasientvarslingssystem
3. Logistikk-løsning for mer optimale kjøreruter og bedre kvalitet på tjenester

Stavanger kommune har valgt å ta i bruk fem av de seks anbefalte løsningene i denne planperioden. Stavanger kommune har en ordning med nøkkelboks som fungerer tilfredsstillende og har derfor ikke prioritert elektronisk dørlås. En slik løsning bør vurderes i overgang til neste planperiode.

For å hjelpe kommunene til å ta i bruk velferdsteknologi er "Veikart for tjenesteinnovasjon" utviklet. Dette er et verktøy som kommunene kan benytte når de skal utvikle tjenestene, planlegge, anskaffe og ta velferdsteknologi inn i drift.

I tillegg har Helsedirektoratet kommet med anbefalinger vedrørende etablering av responstjenester og tekniske krav for trygghetskapende teknologi. For å dele og få ny kunnskap om velferdsteknologi deltar Stavanger kommune i USHT sitt nettverk for Velferdsteknologi. Kommunen deltar i Smart Care Cluster¹

¹ <https://www.smartcarecluster.no/>

1.5. Forekomst og framskrivinger

Stavanger kommune står overfor langsiktige utfordringer med et økende antall eldre innbyggere, økning av brukere under 67 år og en lavere andel yrkesaktive.

Endringer i sykdomsbildet stiller kommunen overfor nye utfordringer knyttet til kompetansebehov og tjenestetilpasning. Det forventes en ytterligere forskyvning av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten og over til de kommunale helse- og velferdstjenestene.

Tjenester til mennesker med nedsatt funksjonsnivå vil fordre økt innsats de kommende årene. Stavanger kommune har en jevn tilvekst hvert år av personer med behov for tilrettelagt boligtilbud og omfattende helse- og velferdstjenester med et livsløpsperspektiv. Levealderen for mennesker med ulike funksjonsnedsettelse øker. Kommunen må derfor levere tjenester over en lengre periode enn tidligere, og må planlegge for tjenester gjennom et helt liv.

2. Hovedmål og veikart for implementering av velferdsteknologi

2.1. Hovedmål og målgruppe

Hva er hovedmålet?

Velferdsteknologi er en integrert del av kommunes tjenestetilbud

Velferdsteknologi bidrar til en trygg, aktiv og selvstendig hverdag for innbyggere i Stavanger med behov for helse- og velferdstjenester

Hvem er i målgruppen for bruk av velferdsteknologi?

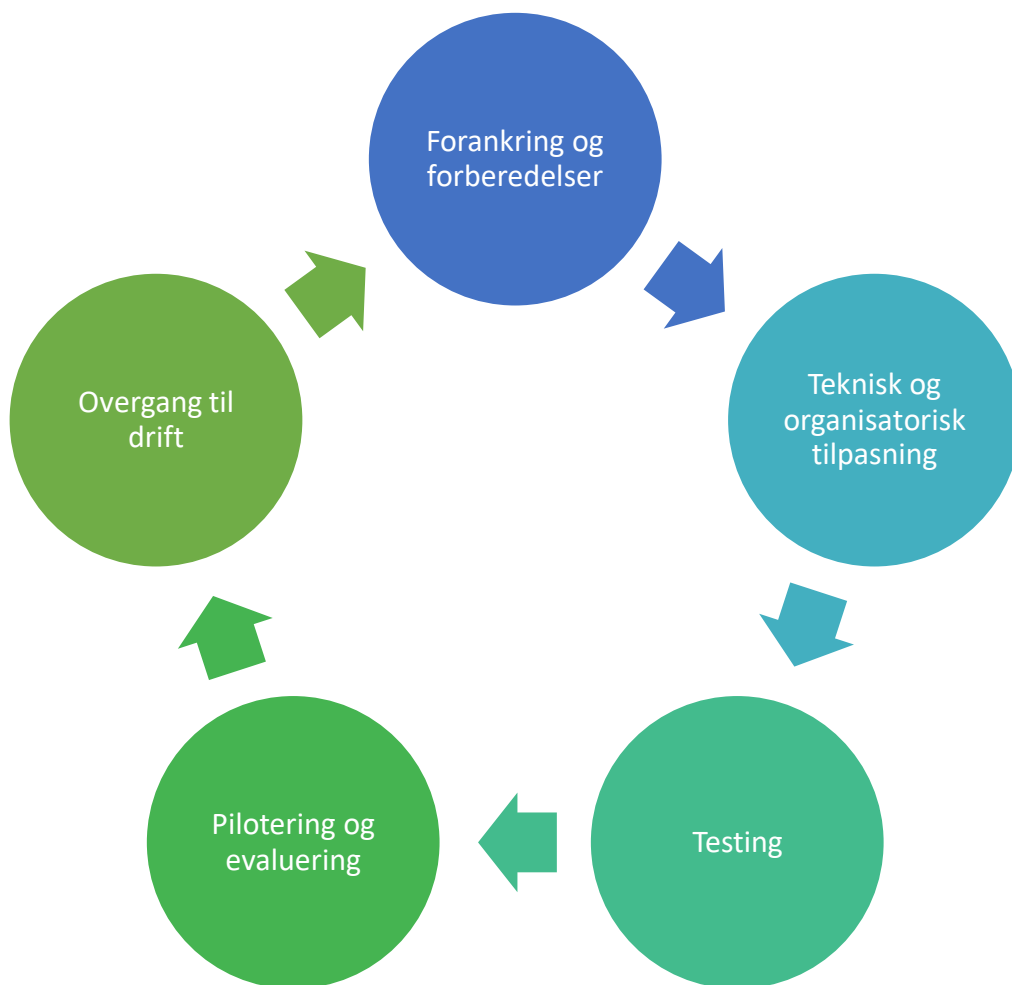

Innbyggere med behov for helse- og velferdstjenester i alle aldersgrupper uavhengig av diagnose og funksjonsnivå

2.2. Hvordan skal vi nå målet?

Stavanger kommune har utarbeidet en lokalt tilpasset prosess for implementering av velferdsteknologi tilpasset behov i egen organisasjon. Prosessen er basert på Veikart for tjenesteinnovasjon,² som er en praktisk metodikk for å sette kommunene i stand til å endre tjenestene for å møte fremtiden.

Figuren under viser de ulike fasene som er viktig for å oppnå en vellykket implementering av velferdsteknologi.

² <http://www.samveis.no/>

Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike fasene i prosessen med aktuelle aktiviteter:

Forankring og forberedelser	<ul style="list-style-type: none">- Kartlegge og identifisere brukers behov- Avklare om det finnes eksisterende løsninger som dekker behovet- Avklare hvordan ny teknologi passer med dagens tilbud/tjenester og infrastruktur- Kartlegge behov for kompetanse for å implementere produktet- Gjennomføre gevinstanalyse- Avklare hvordan teknologi skal anskaffes- Utarbeide mandat som godkjennes av styringsgruppe for velferdsteknologi- Gjennomføre ros analyse for å ivareta personvern og drift- Anskaffelse av teknologi
Teknisk og organisatorisk tilpasning	<ul style="list-style-type: none">- Tilegne seg kompetanse for å implementere- Ta i bruk funksjoner til produktet som tilfredsstillende behovet og lovverket- Installere løsning eller produkt med tilhørende integrasjoner- Ivareta administrasjon av systemet (systemansvarlig)- Utarbeide plan for håndtering av alarmer- Endre arbeidsprosesser for å implementere løsning og ta ut gevinst
Testing	<ul style="list-style-type: none">- Teste at produktet og infrastruktur fungerer og eventuelt med valgte integrasjoner- Teste robustheten i løsningen
Pilotering og evaluering	<ul style="list-style-type: none">- Prøve ut produkt og løsning hos brukere- Evaluere effekt/gevinst (bruker, ansatt og økonomi)- Avklare om en skal avslutte eller over til drift
Overgang til drift	<ul style="list-style-type: none">- Anskaffelse hvis tidligere anskaffelse var midlertidig- Vurdere behov for kommunikasjonsplan- Utarbeide rutiner for drift, inkludert roller og ansvarsområder- Avklare finansieringsmodell- Identifisere og utarbeide opplæringsplan- Gjennomføre opplæring i aktuelle virksomheter- Definere ansvar for å ta ut gevinst av implementering (HSK og HBT), jamfør indikatorer for måloppnåelse i drift

Avdeling for velferdsteknologi har ansvar for utprøving og implementering av velferdsteknologi i samarbeid med aktuelle virksomheter, fram til løsningen er i drift.

3. utfordringer, mål og tiltak ved implementering av velferdsteknologi

Implementeringen av velferdsteknologi genererer noen overordnede utfordringer. Nedenfor beskrives utfordringene med påfølgende mål og tiltak for å løse disse.

3.1. Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger fører til flere varsler og alarmer

Kommunen vil få flere varsler og alarmer som må håndteres på en sikker og effektiv måte. Oppfølgingen vil være ulik avhengig av om det er alarm utløst av bruker eller tekniske alarmer.

Brukerutløste alarmer krever mottak og oppfølging som ivaretar bruker på en måte som skaper trygghet og sikkerhet. Denne oppfølgingen må gjøres av helsepersonell. Tekniske alarmer må håndteres for å sikre at utstyret fungerer til enhver tid. Dette krever teknisk kompetanse.

Tekniske hjemmetjenester har lang erfaring med montering og drift av både analog og digital teknologi innenfor hjelpemiddelområdet. Det er naturlig at denne virksomheten får økt ansvar for håndtering av tekniske varsler og alarmer etterhvert som implementeringen av velferdsteknologiske løsninger øker.

Mål	Tiltak
Brukerutløste varsler og alarmer blir håndtert på en sikker og effektiv måte.	Inngå midlertidig avtale med et responscenter for å ivareta brukerutløste varsler og alarmer. Etablere responscenter i egen regi for brukerutløste varsler og alarmer.
Tekniske varsler og alarmer blir håndtert på en sikker og effektiv måte.	Etablere kompetanse og rutiner for å håndtere tekniske varsler og alarmer fra nye systemer, løsninger og utstyr hos Tekniske hjemmetjenester.

3.2. Manglende integrasjon med fagsystem

Dagens velferdsteknologiske løsninger og utstyr er i liten grad integrert med kommunens elektroniske pasientjournalssystem. En integrasjon med fagsystemet vil automatisere dokumentasjon av alarmer og forenkle oppfølging av disse. I tillegg vil det gi en mer tilgjengelig oversikt over hvem som har hvilket utstyr til enhver tid.

Integrasjoner er kostbare, både ved tilrettelegging og i drift.

Direktoratet for E-helse har satt i gang et prosjekt for å utvikle et kommunikasjonsknutepunkt for velferdsteknologi. Dette prosjektet skal resultere i nasjonale anbefalinger for løsninger knyttet til integrasjon.

Mål	Tiltak
Nye løsninger er i størst mulig grad integrert med pasientjournalssystemet for å ivareta kvalitet, sikker drift, effektivitet, oppfølging og gjenbruk av masterdata.	I hver anskaffelse må det vurderes om en skal kreve integrasjon med løsning som anskaffes og pasientjournalssystemet. Følge utviklingen av nasjonalt kommunikasjonsknutepunkt, og vurdere å ta i bruk løsningen som utvikles.

3.3. Mange ulike systemer som krever egen administrering

Det er en utfordring at alle systemene som benyttes i dag har egne system for administrering og bruk. Det betyr at brukere og ansatte må registreres i alle de ulike systemene. Mange systemer med forskjellig utforming, øker faren for menneskelige feil og påfølgende uønskede hendelser. Det er en utfordring å administrere alle de forskjellige innloggingsmåter, samt å ha oversikt over hvem som skal ha tilgang til hva.

Per i dag har hver løsning, som har blitt tatt i bruk, et eget system for administrering. Dette er tidkrevende og komplekst å håndtere for å opprettholde sikkerhet og kvalitet.

I dag er det ulikt hvordan ansatte logger seg på de ulike løsningene. Ved å velge én løsning, kan ansatte benytte samme pålogging på flere systemer. Ved å gjøre et slikt valg kan kommunen også være tydelig overfor leverandører om hvilken løsning vi bruker.

Mål	Tiltak
Ha ett system som kan administrere alle løsninger for å ivareta kvalitet og sikkerhet.	Vurdere anskaffelse av et felles administrasjonssystem/plattform som kan håndtere alle løsninger.
Ha en pålogging for å administrere flere systemer (kun aktuelt hvis mål over ikke kan innfris).	Lage en arkitekturskisse for autentisering hvor løsning for to-faktor pålogging inngår.

3.4. Intern samhandling på tvers av organisatoriske områder

Vellykket implementering av velferdsteknologi krever store endringer og tilpasninger i organisasjonen. Det er viktig at organisasjonen utvikles parallelt med innføringen av ny teknologi slik at en ikke risikerer at prosesser stanser opp eller blir forsinket på grunn av organisatoriske hindringer. Fram til nå har arbeidet med velferdsteknologi vært prosjektorganisert. Arbeidet går nå over i en driftsfase og prosjektorganiseringen avvikles. God struktur på intern samhandling og felles prioritering er viktig for å nå målet.

Finansiering

Midler knyttet til satsingen på velferdsteknologi er plassert på ulike områder i organisasjonen. De ulike områdene kan ha ulike perspektiv på hva som er viktig å prioritere. Dette krever en samkjøring og helhetlig tilnærming for å nå felles mål.

Velferdsteknologiske løsninger er kostbart. Kostnadene vil være knyttet til kjøp/leie/driftsavtaler av teknologiske løsninger, opplæring og kompetansehevede tiltak, samt organisatoriske endringer og tilpasninger.

I Helse og velferd har implementeringen av nye løsninger vært finansiert via avdeling for velferdsteknologi. Det er behov for å utvikle en modell for finansiering av løsninger som går over i drift. Det er hensiktsmessig å bruke samme modell som i dag brukes til finansiering av hjelpemidler til kortvarig utlån. Kostnader knyttet til investering bør skilles fra kostnader knyttet til drift.

Samarbeid og kompetanse

For å nå målet med at velferdsteknologi skal være en del av kommunens tilbud kreves det samarbeid på tvers i organisasjonen. Kommunen må ha en helhetlig tilnærming for å ta ut gevinster som ligger i satsingen på velferdsteknologi. På tvers av organisatoriske skiller må en sikre at aktuelle ressurser har kompetanse og kapasitet til å bidra til implementeringen. På denne måten kan kompetanse i organisasjonen utnyttes på en bedre måte enn at kompetanse må etableres i alle deler av organisasjoner. Det vil også gi en synergieffekt ved at løsninger som etableres er kjent og kan benyttes på andre områder.

Mål	Tiltak
Tilstrekkelig budsjett til kjøp/leie/ driftsavtaler for planlagte løsninger, jamfør innsatsområder.	Tilføre midler til investering og drift. Utarbeide modell for finansiering av løsninger som går over i drift.
Tilgjengelig kompetanse for gjennomføring av prosess for implementering.	Avklare samhandling mellom direktørområdene.
Koordinert satsing på velferdsteknologi.	Samhandling på tvers av direktørnivå vil bedre ivaretas av pågående arbeid med porteføljestyring for digitalisering. Etablere driftsgruppe for velferdsteknologi som ledes av kommunalsjef helse og omsorg. Avdeling for velferdsteknologi, IT, Tekniske hjemmetjenester og rådgiver helse- og velferd med ansvar for velferdsteknologi deltar fast i gruppen. Andre aktuelle som innkjøp og økonomi kalles inn ved behov. Gruppen har ansvar for framdrift og gjennomføring av handlingsplanen.
Tilstrekkelig kompetanse og opplæring i involverte virksomheter.	Utvikle kompetanseplan som sikrer opplæring av ansatte. Herunder deltidsansatte og sommervikarer. Muliggjør frikjøp av ansatte i virksomheter for å delta på opplæring i forbindelse med implementering av nye løsninger.
Organisere Tekniske hjemmetjenester til å håndtere nye oppgaver knyttet til innføring av velferdsteknologi.	Kartlegge hvordan Tekniske hjemmetjenester bør organiseres og styrkes for å ivareta nye oppgaver. Gradvis kapasitetsøkning hos Tekniske hjemmetjenester i takt med implementeringen av nye løsninger.
Helhetlig perspektiv ved anskaffelser slik at system kan kommunisere med utstyr som er tatt i bruk.	Vurdere anskaffelser mot eksisterende løsninger. Utarbeide arkitekturskisse for digitale og velferdsteknologiske løsninger.

3.5. Innsatsområder

For å systematisere satsingen har Stavanger kommune valgt å følge Helsedirektoratets anbefalinger, og deler innsatsområder for denne planen inn i følgende teknologiområder:

Trygghetsskapende- og mestrings-teknologier

- muliggjør at mennesker kan føle trygghet, kan mester egen helse og kan bo lengre hjemme

Utrednings- og behandlingsteknologier

- muliggjør avansert medisinsk utredning og behandling i hjemmet

Aktiviseringsteknologi

- Løsninger som bidrar til økt aktivitet og egenmestring av hverdagen

Bruk av teknologi innen alle innsatsområdene krever en tett dialog med bruker for å sikre at behovet best kan dekkes ved hjelp av teknologi, slik at det ikke fører til ensomhet og isolasjon. Informasjon og opplæring av brukere, og pårørende der det er aktuelt, må ivretas for alle løsninger. Behovene til bruker kan endres, og brukere må følges opp på gode måter også etter at teknologi er tatt i bruk for å fange opp dette. Kommunen har egne rutiner for kartlegging, saksbehandling, informasjon, opplæring og oppfølging av de ulike løsningene som er i drift. Dette vil bli utarbeidet på samme måte for alle nye løsninger som skal tas i bruk i ordinær drift.

3.5.1. Trygghetsskapende- og mestringsteknologier

Teknologien skal muliggjøre at mennesker føler trygghet og mestrer egen helse og sykdom, samt får mulighet til å bo lengre hjemme.

I dette inngår teknologiske løsninger for personer med kronisk sykdom/lidelser, personer med psykiske helseutfordringer og personer med behov for rehabilitering. Dette skal bidra til vedlikehold av mobilitet, sosial deltakelse og motvirke ensomhet.

Iverksette løsninger:

Digital trygghetsalarm - I løpet av 2017 er de analoge trygghetsalarmene byttet ut med digitale. En digital trygghetsalarm fungerer på samme måte som de analoge. En trygghetsalarm er en sender som bruker kan benytte for å tilkalle hjelp. Alarmen er knyttet til brukers hjemmeadresse og har dermed avgrenset rekkevidde. Når alarmen blir utløst kobles det opp toveis kommunikasjon mellom bruker og vaktentral eller hjemmesykepleie. Trygghetsalarmløsningen har kapasitet til å ta i mot signaler fra andre sensorer i tillegg til trygghetsalarmen

Mobil trygghetsalarm i sykehjem - En mobil trygghetsalarm fungerer som en trygghetsalarm som kan brukes utenfor hjemmet der det er mobildekning. Alarmen har både en varslings- og sporingsfunksjon. Det betyr at bruker selv kan kontakte vaktentralen og at vaktentralen kan kontakte og finne ut hvor brukeren er.

En mobil trygghetsalarm kan bidra til at brukeren får en økt frihet og trygghet til å bevege seg utendørs uten følge.

Tilsynskamera for tilsyn på natt - Tilsynskamera er en løsning som erstatter fysiske tilsyn, hvor ansatte låser seg inn og sjekker hvordan bruker har det. Tilsynet skjer kun ved avtalte tidspunkt. Når ansatte logger seg på, startes kameraet og viser hvordan bruker har det. Kameraet tar ikke bilder eller film.

Elektronisk medisindispenser - En multidosedispenser er en robot som deler ut multidoser til brukeren til riktig tid. Brukeren får varsel når medisineringsstidspunktet nærmer seg. Dersom brukeren ikke tar medisinen, blir hjemmebaserte tjenester alarmert.

Multidosedispensere tas i bruk i alle de fire hjemmebaserte tjenestene i løpet av 2018.

Vaskeroboter - Flere sykehjemsavdelinger har tatt i bruk roboter til å vaske store gulvflater og små roboter for å vaske pasientrom, og har gode erfaringer med dette.

Mål og tiltak for bruk av mestrings- og trygghetsskapende teknologier

I tabellen nedenfor vises en oversikt over mål og tiltak. Se vedlagt tiltaksmatrise for perioden 2018-2019 for utfyllende detaljer om tiltakene.

Mål	Tiltak
Bidra til trygghet for bruker og pårørende	Ta i bruk ulike sensorer som kobles til løsningen for digital trygghetsalarm som brannalarm, fallsensor og dørsensor.
Bidra til økt aktivitet	Teste ut enkel lys-styring for å forebygge fall i bofelleskap.
Bidra til selvstendighet, og til at bruker kan bo lenger hjemme	Øke bruk av digitale tilsyn. Innføre elektronisk medisindispenser i hele kommunen.
Bruker får hjelp når de trenger hjelp på en mindre inngripende måte	Vurdere andre løsninger for medisineringsstøtte og ta aktuelle i bruk.
Bedre utnyttelse av ressurser	Ta i bruk mobil trygghetsalarm for brukere i eget hjem med alarmering til responscenter eller pårørende. Øke bruk av roboter i sykehjem og bofelleskap. Prøve ut kalender- og kommunikasjonsløsning i bofelleskap.

3.5.2. Utrednings- og behandlingsteknologier

Utrednings- og behandlingsteknologier kan muliggjør avansert medisinsk utredning og behandling i hjemmet.

Iverksatte løsninger:

Avstandsoppfølging - er en samling digitale tiltak for å forbedre helseoppfølging og pasientopplæring. Aktuelle tiltak kan være sensormålinger, selvrapportering, meldingsdialog med helsepersonell, e-læringskurs og videosamtaler.

Stavanger kommune har gjennomført prosjektet «God helse hjemme». Her ble det prøvd ut Avstandsoppfølging av innbyggere med diagnosen kols. Brukerne registrerte egen helsetilstand og disse dataene ble vurdert og fulgt opp ved behov av Sykepleieklinikken. Frisklivssentralen ga aktuelle brukere veiledning og støtte til å ta gode helsevalg.

Prosjektet hadde utfordringer med at løsningene for digital kommunikasjon mellom helsepersonell og bruker ikke tilfredstilte krav til personvern. Planlagte funksjoner som at innbyggere registrerte egen helsetilstand og denne ble oversendt Sykepleieklinikken, kunne derfor ikke tas i bruk og prosjektet fikk dermed ikke vurdert mulige gevinster ved bruk av digital kommunikasjon for samhandling.

Online frisklivssentral - En Online frisklivssentral prøves ut på Helsehuset. Målet er å ta i bruk digitale løsninger for å støtte personer som ønsker å endre levevaner, som for eksempel å bli mer fysisk aktiv, få et sunnere kosthold, bedre søvnen, endre alkoholvaner eller slutte med røyk eller snus.

Bleiesensor - Sensoren brukes i dag på noen sykehjemsavdelinger for å kartlegge behov for bleietype og skifterutiner. Bruk av sensorene fører til mer individuelt tilpasset oppfølging og reduserte kostnader for sykehjemmet.

Mål og tiltak for bruk av utredning- og behandlingsteknologier

I tabellen nedenfor vises en oversikt over mål og tiltak. Se vedlagt tiltaksmatrise for perioden 2018-2019 for utfyllende detaljer om tiltakene.

Mål	Tiltak
Flere personer med langvarig sykdom klarer å ivareta egen helse ved hjelp av avstandsoppfølging	Gjennomføre prosjektet <i>Smart helse hjemme</i> . Prosjektet ønsker å utvikle/ta i bruk nye teknologiske løsninger for å kunne tilby innbyggere avstandsoppfølging. Tilby avstandsoppfølging for nye målgrupper.
Personer med inkontinens får mer individuelt tilpasset oppfølging og behandling	Øke bruk av sensor for å kartlegge behov for bleietyper og skrifterutiner. Prøve ut intelligent bleie for varsling av skift og/eller toalettbesøk.
Forebygge liggesår	Prøve ut «smart vendemadrass» til sykehjemsbeboere som ikke kan snu seg i sengen uten hjelp. Madrassen hjelper personer til å snu seg i sengen.

3.5.3. Aktiviseringsteknologier

Aktiviseringsteknologi er løsninger som kan bidra til økt fysisk aktivitet, som muliggjøre sosial omgang og egenmestring i hverdagen.

Iverksette løsninger:

Kunnskapsrom/visningsarena - Helsehuset har etablert et kunnskapsrom/visningsarena med utstilling av ulike løsninger som kan bidra til aktivitet. Her finnes blant annet alle løsninger som er i drift, aktivitetsmålere og velferdskalender.

Per i dag er det ingen løsninger for aktivisering i drift. Velferdskalender har vært prøvd ut, men ble ikke overført til drift på grunn av umoden teknologi på daværende tidspunkt.

Mål og tiltak for bruk av aktiviseringsteknologier

I tabellen nedenfor vises en oversikt over mål og tiltak. Se vedlagt tiltaksmatrise for perioden 2018-2019 for utfyllende detaljer om tiltakene.

Mål	Tiltak
Bidra til økt fysisk aktivitet	Ta i bruk aktivitetsmålere for pasienter i korttidsopphold i sykehjem.
Forebygge ensomhet	Øke bruk av trenings sykler med video på korttidsavdelinger. Prøve ut «smart-rullator». Etablere (pop-up) visningsarena for velferdsteknologi. Ta i bruk sansestimulering. Økt bruk av sosiale medier på sykehjem (Smartbyprosjekt Lervig). Livestreaming av aktiviteter på sølvberget til institusjoner, eks allsang, boklesing og lignende.

3.6. Forskning og utvikling

Nasjonalt og internasjonalt er det et stort engasjement for forskning innen velferdsteknologi. Helse- og velferdstjenestene vil stå under stort press, og det er viktig at de løsningene som ivaretar behovene til innbyggerne samtidig som de løser utfordringene til kommunen blir tatt i bruk. Forskning vil kunne bidra med kunnskap om dette.

Stavanger kommune har opparbeidet kunnskap og kompetanse på forskning gjennom flere forskningsprosjekt og offentlige PhD innen helse- og omsorgstjenestene de siste årene. Dette har bidratt til at kommunen som leverandør av helse- og velferdstjenester, er en ettertraktet samarbeidspartner, både for leverandører og forskningsmiljøene. Dette er positivt, men samtidig er det viktig at kommunen deltar i denne utviklingen som en premissleverandør. Det betyr at dersom kommunen skal delta i forskning må kommunen komme tidlig inn i prosessen for å definere hva det er behov for forskning på.

Evaluering er allerede en viktig del av implementeringsprosessen for alle nye løsninger og tiltak. Dette vil i mange tilfeller være tilstrekkelig for å få nødvendig kunnskap om resultater av nye produkt og løsninger uten at det etableres forskning.

4. Vedlegg

4.1. Tiltaksmatrise for perioden 2018 – 2019

Mestring og trygghetsskapende teknologier		
Tiltak	Tidspunkt	Ansvarlig
<p>Ta i bruk ulike sensorer som kobles til løsningen for digital trygghetsalarm for hjemmeboende</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tilby brannalarm med varsling til brannvesenet, eventuelt responscenter for alle som har trygghetsalarm (ca. 1850) Vurdere å øke pris på trygghetsalarmen - Tilby brannalarm med direkte varsling til brannvesenet til personer i risikoutsatte grupper for brann - Prøve ut 50 fallsensor til personer som er i risikogruppen for å falle - Prøve ut 10 dørsensorer for personer med kognitiv svikt for å registrere og følge opp eventuell vandring om natten. Involvere pårørende. 	Mai - desember 2018	Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi
<p>Teste ut enkel lysstyring for å forebygge fall</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teste lyspærer med skumringsrele og bevegelsensor i tre bofelleskap 	Mai – desember 2018	Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi
<p>Øke bruk av digitale tilsyn</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ha 20 kamera for tilsyn i bruk til enhver tid for hjemmeboende. Tilsynene kan gjennomføres hele døgnet. - Øke bruk av kameratilsyn på sykehjem for sengeliggende, gjerne kombinert med sensormatte som registrerer puls, respirasjon og spasmer og som varsler når verdiene går utenfor normalområde. 	Innen desember 2018 Hele perioden	Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi Virksomhetsleder ved det enkelte sykehjem i samarbeid med avdeling for velferdsteknologi
<p>Innføre elektronisk medisindispenser i resten av kommunen</p> <p>Målet er å ha ca. 200 medisindispensere i bruk</p>	Innen desember 2018	Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi
<p>Vurdere andre løsninger for medisineringsstøtte og ta aktuelle i bruk</p>	Innen desember 2018	Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi
<p>Ta i bruk mobil trygghetsalarm for brukere i eget hjem</p> <p>Alarmen skal gå til responscenter eller pårørende.</p>	September 2018 – desember 2019	Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi

<p>Inkludere barn og unge med utfordringer knyttet til selvstendighet, mestring og trygghet. Målet er å ha ca. 50 mobile trygghetsalarmer i bruk.</p>		
<p>Øke bruk av roboter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennomføre evaluering av bruk av robotvaskere på to sykehjem - Øke bruk av robotvaskere på sykehjem - Prøve ut 5 robotstøvsugere/-vaskere for personer som bor i bofellesskap for fysisk funksjonshemmet - Tilby spyl/tørktoalett til brukere i bofellesskap for funksjonshemmede - Prøve ut 5 robotstøvsuger/-vaskere for yngre personer med fysisk funksjonshemming i egen bolig tilhørende ett helse- og sosialkontor - Teste robot som utvikles i regi av innovasjonspartnerskapet - Prøve ut 1-2 robotarmer til bruk for daglige gjøremål som å spise og drikke 	<p>Hele perioden</p>	<p>Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi i samarbeid med virksomhetsleder ved det enkelte sykehjem</p> <p>Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi i samarbeid med Stavanger boligbygg</p> <p>Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi i samarbeid med aktuelt helse- og sosialkontor</p> <p>Prosjektleder for Innovasjonspartnerskapet</p> <p>Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi i samarbeid med fysio- og ergoterapitjenesten</p>
<p>Prøve ut kalender- og kommunikasjonsløsning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ta i bruk kalender- og kommunikasjonsløsninger i ny ungdomsbolig for å bidra til struktur og trygghet for bruker i dagliglivet, og til å fremme samarbeid mellom bruker, pårørende og ansatte - Vurdere å ta ut bruk kalender- og kommunikasjonsløsning til flere personer i bofellesskap og til personer som har tilbud i avlastningsbolig 	<p>April – september 2018</p> <p>November 2018</p>	<p>Dagsenter og avlastning i samarbeid med avdeling for velferdsteknologi</p> <p>Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi</p>

Utrednings- og behandlingsteknologier

Tiltak	Tidspunkt	Ansvarlig
<p>Gjennomføre prosjektet <i>Smart helse hjemme</i></p> <p>«Smart Helse Hjemme» ønsker å utvikle nye teknologiske løsninger for å kunne tilby innbyggere avstandsoppfølging med å fremme god helse og effektive tjenester.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurdere nye tiltak og målgrupper som kan ta i bruk avstandsoppfølging 	Hele perioden	Helsehuset v/Frisklivscentralen
<p>Øke bruk av sensor for å kartlegge behov for bleietyper og skifterutiner</p> <p>Ta sensoren i bruk i alle sykehjem. Hver institusjon må ta ansvar for dette selv. Sensorene brukes et par dager.</p>	Innen 2019	Virksomhetsleder ved det enkelte sykehjem med veiledning av Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi
<p>Prøve ut intelligent bleie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prøve ut intelligent bleie for varsling av skift og/eller toalettbesøk hos aktuelle beboere på sykehjem og i bofellesskap - Vurdere å utvide til personer som bor hjemme 	Innen 2018 Innen 2019	Virksomhetsleder ved det enkelte sykehjem og bofellesskap Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi
<p>Prøve ut smart vendemadrass</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prøve ut fem til seks smarte vendemadrasser på ett til to sykehjem til personer som har behov for hjelp til å snu seg i sengen. 	Innen 2018	Virksomhetsleder ved det enkelte sykehjem

Aktiviseringsteknologier

Tiltak	Tidspunkt	Ansvarlig
<p>Ta i bruk aktivitetsmålere Tilby aktivitetsmålere til pasienter på korttidsopphold på sykehjem som har behov for å øke aktivitetsnivået</p>	Innen 2018	Virksomhetsleder ved det enkelte sykehjem i samarbeid med Fysio- og ergoterapitjenesten
<p>Øke bruk av treningssyklar med video på korttidsavdelinger</p>	Innen 2019	Sykehjem, Fysio/ergo med veiledning av Helsehuset v/ avdeling for velferdsteknologi
<p>Prøve ut «smart-rullator» Rullatoren utvikles i regi av innovasjonspartnerskapet</p>	Innen 2019	Prosjektleder for Innovasjonspartnerskapet
<p>Etablere (pop-up) visningsarena for velferdsteknologi Ha en pop-up utstilling for visning av aktuelle velferdsteknologiske løsninger på sykehjem og dagsenter og eventuelt andre aktuelle arenaer.</p>	Innen desember 2018	Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi i samarbeid med det enkelte sykehjem
<p>Ta i bruk sansestimulering</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prøve ut 2 puter med musikalsk sansestimulering for demente på Tasta sykehjem - Vurdere å øke antall puter med musikalsk sansestimulering til andre i målgruppen 	<p>Våren 2018</p> <p>Høsten 2018</p>	Helsehuset v/avdeling for velferdsteknologi

STAVANGER KOMMUNE

Arne Rittedalsgate 12, 4008 Stavanger. Telefon: 51 50 70 90.
postmottak.oppvekst@stavanger.kommune.no – www.stavanger.kommune.no